

OPONENTNÍ POSUDEK NA DOKTORSKOU DISERTAČNÍ PRÁCI

Doktorandka: **Ing. Lenka Štibrányiová**

Téma doktorské práce:

**DŮSLEDKY IMPLEMENTACE PRÁVNÍCH AKTŮ EU NA ČESKÝ
POJISTNÝ TRH**

Otázky legislativních úprav pojišťovnictví, které vycházejí z evropské právní úpravy, jsou v současné době předmětem pozornosti, a to zejména v souvislosti s procesem schvalování novelizace Zákona o pojišťovnictví. Doktorandka předložila velmi rozsáhlou práci věnovanou právě implementaci evropské legislativy do české legislativy. Práce má v převážném rozsahu charakter práce věnované právním otázkám.

Aktuálnost práce a význam pro obor

Dopady implementace evropské právní úpravy na český pojistný trh jsou hodnoceny a řešeny již řadu let a tyto dopady bude třeba řešit i v budoucnosti, po uzákonění pravidel metodiky Solvency II. Práce je prvotně zaměřena na legislativní úpravu pojišťovnictví v širším úhlu pohledu. Autorka se snaží zanalyzovat a vyhodnotit dopady změn v evropské právní úpravě a zhodnotit míru této regulace. Proto je téma, které doktorandka ve své práci analyzuje, velmi aktuální a využitelné z pohledu českého pojistného trhu. Na druhé straně by čtenář očekával větší zaměření na ekonomické dopady.

Pro obor Pojišťovnictví je práce přínosem zejména z pohledu vyhodnocení legislativních podmínek a regulace v současném období.

Postup řešení problémů, použité metody, splnění stanoveného cíle

Doktorandka si v práci vytyčila jako základní cíl „vyhodnocení dopadů implementace právních norem EU na český pojistný trh včetně identifikace problémových oblastí a předložení uceleného přehledu nejvýznamnějších změn vyplývajících z přistoupení ČR do EU pro oblast pojišťovnictví“. Dále si autorka vymezila hlavní výzkumnou otázku: jaké změny v českém pojišťovnictví přinesl vstup ČR do EU a několik dílčích výzkumných otázek. Cíle práce a vymezení základní a dílčích výzkumných otázek je ambiciózní, ovšem doktorandka se v rámci svých analýz soustředí zejména na otázky legislativní úpravy v rámci EU a v podmínkách českého pojistného trhu. Práce analyzuje dopady změn v legislativní oblasti na evropské úrovni na českou legislativu. V práci je část věnována ekonomickým dopadům evropské regulace

na český pojistný trh, a to zejména z pohledu statistických ukazatelů českého pojistného trhu. Dopady do ekonomické situace na českém pojistném trhu mohly být v práci analyzovány podrobněji.

Při zpracování vycházela doktorandka z velkého množství podkladů (seznam v práci je na jedenácti stranách), a to zejména podkladů legislativního charakteru (evropské právo a české pojistné právo). Tyto podklady v práci vhodně využívá a cituje podle pravidel pro formální úpravu disertační práce. Autorka tedy v práci využívá ve velké míře rešerší literatury, dále využila metodu historické analýzy (v souvislosti s charakteristikami vývoje legislativní úpravy v rámci EU), obsahovou a komparativní analýzu (komparaci právních předpisů EU a ČR, srovnání s regulací v rámci bankovníctví) a současně se snaží uplatnit metody elementární statistické analýzy, a to v části rozebírající vývoj na českém pojistném trhu v souvislosti se vstupem ČR do EU.

Doktorandka rozdělila svou práci do čtyř základních částí. Přitom v první části uvádí obecná východiska pro další analýzu z pohledu evropské regulace. Zaměřuje se zde na vývoj právní úpravy v rámci EU, implementaci do české legislativy a vymezení regulace pojišťovnictví. Na tuto část v práci navazuje druhá kapitola, která rozebírá evropskou pojišťovací legislativu podrobně. Dopady evropské legislativy na český pojistný trh, a to z pohledu legislativního i z pohledu vývoje na pojistném trhu na základě ukazatelů pojistného trhu jsou obsahem třetí kapitoly práce. V rámci zpracování jednotlivých kapitol je třeba ocenit skutečnost, že doktorandka vždy na konci kapitoly uvádí zhodnocení provedené analýzy a vymezení závěrů, a to prostřednictvím odpovědí na otázky položené na začátku práce.

Specifický charakter má zpracování poslední kapitoly, která je celé věnovaná hodnocení regulace, ale hodnocení je zaměřeno hlavní měrou na oblast legislativy.

Ocenit je třeba v práci celkové vyjádření základních výsledků analýz vypovídajícím způsobem v závěru práce. Zde doktorandka shrnuje přehledně výsledky analýz včetně kritických poznámek.

Výsledky disertační práce a přínos autora disertační práce

Autorka v práci podala ucelený přehled evropské legislativy, dopadů do české pojišťovací legislativy. V práci se doktorandka snaží provést vlastní vyhodnocení jednotlivých rozebíraných otázek, někdy mohly být závěry konkrétněji vyjádřeny. Vzhledem k tomu, že doktorandka zpracovala velké množství publikací a materiálů a shrnula je do práce, má práce přínos po obsahové stránce, kdy jednotlivé pasáže práce lze vhodně využít v rámci pedagogického procesu, ale také odborníky z pojišťovnictví.

Systematičnost, přehlednost a formální úroveň práce

Jednotlivé pasáže práce na sebe věcně navazují a jsou vždy zpracovány velmi přehledně a systematicky. Po formální stránce splňuje práce požadavky na doktorské práce kladené. Lze konstatovat, že díky vyjádření závěrů v rámci každé kapitoly a díky formě zpracování závěru je práce pro čtenáře velmi přehledná.

Otázky do diskuse v rámci obhajoby doktorské práce

Principiální dotaz: V práci autorka rozebírá otázku přiměřenosti regulace v oblasti pojišťovnictví. Z čeho vyplývá optimální míra regulace na pojistném trhu? Co v rámci regulace považuje za nezbytné a co naopak nadměrné?

Dílčí otázky:

1. Vysvětlení údajů o „poměru aktiv k vlastnímu kapitálu“ (na základě tabulky č. 2), charakteristika rozdílných hodnot u bank a pojišťoven a rozdílných hodnot u životních a neživotních pojišťoven.
2. Jaké důsledky pro přístup k regulaci má rozdílný charakter odvětví bankovníctví a pojišťovnictví (str. 39)?
3. Jaké změny přinesl nový Občanský zákoník do úpravy v rámci pojišťovnictví a jak se může tato úprava odrazit na pojistném trhu?
4. Jaké má dopady neschválení novely Zákona o pojišťovnictví (která zavádí metodiku Solvency II) pro pojistitele, když v jiných zemích EHP je Solvency II v platnosti od 1.1. 2016?
5. V práci doktorandka rozebírá vývojové změny ve struktuře pojistitelů. Jsou tyto změny ovlivněny vstupem ČR do EU nebo jinými faktory?
6. V čem jsou hlavní nedostatky regulace zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví v podmínkách českého pojistného trhu? Jak na tyto problémy reaguje evropská legislativa?
7. Vysvětlení tvrzení v práci na str. 151: „Nárůst investičního životního pojištění byl způsoben zejména z důvodu využívání jednorázového pojištění“.

Publikace doktorandky

V průběhu doktorského studia se doktoranda věnovala aktivně publikační činnosti, vykazuje celkem 15 titulů, které jsou představovány články v odborných časopisech a příspěvky na mezinárodních vědeckých konferencích.. Publikace se převážně vztahují tematicky k tématu doktorské disertační práce.

Celkové hodnocení

Doktoranda předložila rozsáhlou práci, která se dané problematice věnuje ze legislativního úhlu pohledu. Čtenář by na základě názvu práce očekával větší rozbor ekonomických otázek dopadů integrace českého pojistného trhu do evropského pojistného trhu. Přes určité výše uvedené dílčí nedostatky, které doktorandka při obhajobě jistě vysvětlí, lze považovat předloženou práci za přínosnou, a to z pohledu pojišťovací teorie a pojišťovací praxe. Obsahová a analytická stránka práce svědčí o skutečnosti, že předložená práce je odborně fundovaným textem. Po formální stránce je práce rovněž na vysoké úrovni. Proto předloženou disertační práci **doporučuji předložit k obhajobě před příslušnou komisí.**

V Praze dne 4. května 2016

prof. Ing. Eva Ducháčková, CSc.

Katedra bankovníctví a pojišťovnictví VŠE Praha

Posudek oponenta na doktorskou disertační práci

Název práce: Důsledky implementace právních aktů EU na český pojistný trh

Autor: Ing. Lenka Štibrányiová

Vedoucí práce: doc. ing. Arnošt Böhml, CSc.

Oponent: doc. RNDr. Václav Sedláček, CSc.

Zhodnocení významu disertační práce pro obor

Implementace právních aktů EU na český pojistný trh je v souvislosti s vytvořením jednotného pojistného trhu nezbytností. Jde ovšem o složitý proces, který je, i dle vyjádření autorky, složitější, než je tomu v oblasti bankovníctví (viz Tabulka 2 na str. 38-39). Legislativa EU jejím zjednodušením přispívá jen minimálně. Problematickou je i její složitost. Výčet závazných právních aktů EU sestavila autorka v Příloze A na str. 166- 172. S poukazem na „setrvačnost“ procesů legislativních změn v ČR jej mohla autorka jen kriticky zhodnotit, což učinila formou posledních odstavců v kapitolách 2-4 práce. Za zmínku stojí její postoj ve věci nedocenění výsledků exaktních metod pro uvedené účely a její zdůvodnění, jak je uvedeno zde níže.

Postup řešení problému, použité metody a splnění stanoveného cíle.

Autorka:

- si vytkla hlavní cíl práce: (viz str. 16 nebo str. 14 autoreferátu),
- popsala metodické postupy: (viz str. 18 nebo str. 15 autoreferátu),
- stanovila 5 etap řešení s dílčími cíli (viz str. 16 nebo str. 14 autoreferátu),
- formulovala 6 dílčích výzkumných otázek (viz str. 17 nebo str. 14 autoreferátu).

Hlavní otázka výzkumu studentky zní: „*Jaké změny v českém pojišťovníctví přinesl vstup ČR do EU?*“.

Komplexnost problematiky dokumentuje i Příloha A Přehled právních aktů EU pro oblast pojišťovníctví, uvedená na str. 166-172.

S poukazem na komplexnost procesu implementace práva EU do českého právního řádu je „shrnutí vlastních závěrů“ na základě analýzy informací uvedeno vždy na konci kapitoly 2 (pro otázky 1 a 2), kapitoly 3 (pro otázky 3 a 4) a kapitoly 4 (pro otázky 5 a 6). Pro hodnocení dopadů regulace je na str. 177-178 uvedena Tabulka 18, která byla vypracována podle podkladů Vlády ČR s „Desaterem“ jako doporučení pro zpracování Přehledu dopadů. Odpověď na základní otázku tedy není ani jednoduchá, ani stručná. Jaké byly závěry Vlády ČR pro toto zhodnocení dopadů kompetentními orgány?

Důležitými pasážemi práce je analýza zahrnutí požadavků/výsledků Solvency II a RIA (str. 136) na účinnost studované implementace.

Další vyjádření - systematickosti, přehlednosti, formální úprava a jazyková úroveň

Autorka zmiňuje několik metod vhodných pro stanovení cíle české legislativy. Na str. 56 uvádí pojmy Lamfalussyho proces a Lamfalussyho model. Jaký je jejich vzájemný vztah (druhý pojem již dále není podrobněji vysvětlován)?

Na str. 126¹¹ používá pojem „efektivita“, který dává do souvislosti s náklady. Jaký je rozdíl mezi pojmy „efektivita“ (effectivity) a „účinnost“ (efficiency)?

Na str. 126¹⁰ je zmíněn „proces hodnocení dopadů regulace“ v souvislosti s možným zvýšením účinnosti procesu RIA (str. 144₅), který dle textu na str. 136₈ byl v podmínkách české legislativy jen formální. Bylo by vhodné, aby se k tomuto faktu blíže vyjádřila.

Co se obecně míní pojmem „tzv. lepší regulace“, který je uveden na str. 126₈?

Na str. 141⁴ zmiňuje „nové matematické modely“; které to jsou?

Stylisticky i formálně je práce na solidní úrovni. Výjimkou je Obrázek 17 na str. 138. Za zmínku stojí dále otázka skloňování pojmu „implementace“ (str. 128₂), či chybějící čárka za vloženou větou na str. 131₇.

V práci je na str. 10-11 uveden seznam použitých zkratk a to včetně obecně známých.

V textu na str. 137₁₀ je uvedena zkratka SDEU, která není v textu vysvětlena a v seznamu chybí. Podobně je tomu i u zkratky(?) Oxera (str. 137₆). Navíc se obě zkratky váží ke zhodnocení přínosu RIA pro uvažovanou implementaci jako důležité části práce.

Kvalitu práce ovlivňuje fakt, že studentka v anglickém textu „Summary“ pod názvem Annotation na str. 5 evidentně neprovedla revizi gramatiky. Typicky: co je ve větách podmětem? Stylistická úroveň tohoto textu není v korelaci s publikacemi autorky, které byly napsány v angličtině.

Mezi uváděné použité metody logického myšlení uvádí autorka i indukci a explanaci. Co rozumí pojmem „*explanace*“ a ve kterých pasážích práce byla použita *indukce*?

Autorka v Tabulce 16 uvádí parametry „Naděje dožití v okresech ...“ na str. 174-175. Jaký je vztah dat převzatých ze zdrojů ČSÚ v ní a úmrtnostních tabulek, které jsou používány v metodách životního pojištění?

Jaká by byla pracnost vypracovat jistou tabulku (či nějaký převodní vztah) dokumentující odpovídající relace mezi legislativou EU a dokumenty v českém prostředí?

Výsledek disertační práce, jejich původnost a význam přínosu autorky disertační práce

Předložená práce má 179 stran a obsahuje 19 tabulek a 18 obrázků. Jsou vesměs dle popisky vlastní autorky, případně „vlastní zpracování dle <a je uveden zdroj>“. Jak rozumět této formulaci?

Dílčí závěry práce jsou uvedeny vždy na konci kapitol (viz text výše), které lze hodnotit jako původní (viz např. hodnocení dopadů výsledků RIA na českou legislativu) a budou evidentně impulsem do zkvalitnění její harmonizace s požadavky EU.

Přehled použité literatury je uveden na str. 154 – 165. Kolik z nich bylo v práci přímo citováno?

Příloha A posuzované práce uvádí na str. 166 – 172 rozsáhlý výčet směrnic EEC, EC, a EU. Přehled českých legislativních dokumentů je ale jen součástí Přehledu použité literatury.

Vyjádření k publikacím studenta

Autorka předložila seznam 15-ti publikací z let 2012 – 2014 vesměs s ISBN či ISSN. Celkem 11 je psáno v angličtině. Dvě práce v českém jazyce mají jedinou autorku. S poukazem na poznámku ke kvalitě „anglické“ části autoreferátu nechť autorka explicitně specifikuje své podíly v citovaných pracích, které mají více autorů.

Závěr

Vzhledem k tomu, že cíle práce, tak, jak byly formulovány v jejím úvodu, byly splněny; **doporučuji, aby posuzovaná práce byla přijata příslušnou komisí na EF TUL jako práce disertační pro její následnou obhajobu, jejíž součástí nechť je zaujetí stanov k výše uvedeným otázkám.**

V Brně dne 2. května 2016